C/2024/2101

26.3.2024

Avizul Comitetului Economic și Social European privind propunerea de regulament al Parlamentului European și al Consiliului privind combaterea întârzierii în efectuarea plăților în tranzacțiile comerciale

[COM(2023) 533 final – 2023/0323 (COD)]

(C/2024/2101)

Raportori: **Panagiotis GKOFAS**

Alena MASTANTUONO

Angelo PAGLIARA

Sesizare	Consiliul Uniunii Europene, 6.10.2023
	Parlamentul European, 2.10.2023
Temei juridic	Articolele 114 și 304 din Tratatul privind funcționarea Uniunii Europene
Secțiunea competentă	Secțiunea pentru piața unică, producție și consum
Data adoptării în secțiune	20.12.2023
Data adoptării în sesiunea plenară	17.1.2024
Sesiunea plenară nr.	584
Rezultatul votului (voturi pentru/ voturi împotrivă/ abțineri)	215/14/8

1. Concluzii și recomandări

1.1. Comitetul Economic și Social European (CESE) salută comunicarea Comisiei privind pachetul de măsuri de ajutorare a IMM-urilor. De asemenea, CESE salută intenția Comisiei de a combate în continuare întârzierea în efectuarea plăților. Plata la timp contribuie la crearea unui mediu economic mai sănătos și servește la îndeplinirea obiectivului strategic de aprofundare a pieței unice. Totodată, Comitetul este îngrijorat că transformarea directivei actuale într-un regulament ar putea limita flexibilitatea statelor membre și a mediului de afaceri, într-o perioadă în care UE se confruntă cu mai multe turbulențe, și solicită o evaluare suplimentară a măsurilor propuse, precum și o abordare proporțională și personalizată în ceea ce privește punerea în aplicare.

1.2. CESE constată că cultura întârzierii în efectuarea plăților diferă semnificativ de la un sector la altul și de la un stat membru la altul. De asemenea, Comitetul identifică două probleme generale majore în ceea ce privește întârzierea în efectuarea plăților: în primul rând, asigurarea respectării normelor actuale, iar în al doilea rând, plățile efectuate cu întârziere de către autoritățile publice, în pofida plafonului de 60 de zile prevăzut în directiva în vigoare. Plățile efectuate de sectorul public sunt efectuate în medie cu 13 zile mai târziu decât cele efectuate de întreprinderi, pentru care nu este prevăzut un plafon în ce privește termenul de plată. Din acest motiv, CESE solicită autorităților publice să dea un exemplu și să respecte normele în vigoare.

1.3. Caracterul îndelungat și costisitor al procedurilor judiciare în unele state membre ale UE, precum și teama de a afecta relațiile de afaceri îi descurajează pe creditori de la a recupera în instanță sumele cuvenite. Trebuie utilizate mai bine instrumentele digitale și trebuie promovate alfabetizarea financiară și alte mijloace de garantare (garanții bancare, plata prețului de cumpărare drept gaj sau dreptul de retenție), precum și modalități alternative de soluționare a litigiilor.

1.4. CESE consideră că introducerea unor organisme naționale de asigurare a respectării legii ar putea fi benefică. Cu toate acestea, Comitetul subliniază că aceste autorități vor trebui să își desfășoare activitatea într-o manieră obiectivă și să garanteze o confidențialitate maximă atunci când gestionează informații sensibile din punct de vedere comercial ale întreprinderilor și autorităților publice, fără a impune obligații suplimentare în ceea ce privește raportarea.

1.5. CESE sprijină dezvoltarea programelor de alfabetizare financiară oferite în colaborare cu autoritățile naționale, cu sectorul bancar și cu agențiile/instituțiile europene (de exemplu, ESBA, BCE), precum și cu organizațiile de întreprinderi. Serviciile sau agențiile publice, pe lângă partenerii sociali și camerele de comerț, ar putea furniza servicii de alfabetizare financiară și de consiliere în legătură cu întârzierea în efectuarea plăților, fără a fi supuse reglementărilor privind ajutoarele de stat.

1.6. Ar trebui să se acorde o atenție deosebită plăților întârziate în cazul tranzacțiilor comerciale dintre întreprinderi europene și entități din țări terțe.

1.7. Raportul prin care se evaluează punerea în aplicare a regulamentului ar trebui să țină cont de evaluările și de rapoartele CESE, ale partenerilor sociali și ale camerelor de comerț, în colaborare cu ceilalți colegiuitori.

2. **Context general**

2.1. În septembrie 2023, Comisia a publicat pachetul de măsuri de ajutorare a IMM-urilor, care cuprinde o propunere de regulament privind întârzierea în efectuarea plăților, o propunere de directivă privind simplificarea fiscală pentru IMM-uri și un set de măsuri pentru îmbunătățirea performanțelor IMM-urilor, punând accentul pe îmbunătățirea Agendei pentru o mai bună reglementare, pe creșterea accesului la finanțare, pe perfecționarea profesională a forței de muncă și pe alte mecanisme de sprijin.

2.2. Pachetul include și revizuirea cadrului juridic al Directivei privind întârzierea în efectuarea plăților, pentru a aborda deficiențele care rezultă din legislația actuală a UE. Mai exact, acțiunile Comisiei se axează pe lipsa măsurilor preventive, pe punerea în aplicare într-o manieră eficace a mecanismului privind întârzierile în efectuarea plăților, pe absența unui termen maxim de plată și pe facilitarea accesului IMM-urilor la căi de atac.

2.3. Potrivit Raportului privind plățile pe anul 2023 de la Intrum, termenul mediu de plată în relațiile B2B este de 41 de zile, cel real fiind de 56 de zile. Termenul mediu de plată oferit de sectorul public este de 52 de zile, iar în realitate o plată durează, în medie, 69 de zile.

2.4. Deși accesul la finanțare diferă de la un stat membru la altul ([1]), el rămâne o sarcină semnificativă pentru economiile și întreprinderile care se confruntă cu deficiențe structurale și/sau sunt mai expuse la crizele economice.

2.5. Creșterea ratelor dobânzii în sectorul bancar la nivel global a avut un efect în spirală asupra constrângerilor în materie de lichiditate la care sunt supuse întreprinderile și IMM-urile, mai ales cele care pun în aplicare o schemă de investiții. În plus, performanța în afaceri, mai ales pentru IMM-uri, este distorsionată nu numai de creșterea ratei nominale a dobânzii, ci și de diferențele dintre ratele dobânzii.

3. **Observații generale cu privire la propunerea de regulament privind combaterea întârzierii în efectuarea plăților**

3.1. Efectul conjugat al costurilor ridicate cu energia și cu materiile prime și al rambursării creditelor necesare pentru susținerea activităților economice în timpul pandemiei de COVID-19 a schimbat radical importanța efectuării plăților la timp, mai ales pentru întreprinderile mici și mijlocii (IMM-uri) europene. În timp ce autoritățile publice și marile întreprinderi au posibilitatea de a-și diferenția portofoliul de clienți și furnizori, IMM-urile se bazează pe un număr limitat de clienți, volume financiare și rezerve și își desfășoară activitatea mai ales la nivel regional și local. Cu toate acestea, diferențele dintre părți în ceea ce privește puterea de negociere reprezintă doar unul dintre motivele întârzierilor în efectuarea plăților: forța executorie ineficientă a normelor existente reprezintă un obstacol major pentru creditori, care tind să nu-și exercite drepturile pentru a-și putea păstra relația profesională cu debitorul.

3.2. Situația a fost exacerbată și de inflația deosebit de ridicată și, ca o consecință a acesteia, de creșterea ratelor dobânzii, ceea ce subminează investițiile. Termenele de plată se deteriorează în perioadele de turbulențe economice, deoarece întreprinderile trebuie să-și securizeze fluxurile de numerar și rezervele. Spre deosebire de marile întreprinderi, IMM-urile au un acces limitat la credite bancare ([2]) și, prin urmare, pentru unele dintre ele, întârzierile în efectuarea plăților reprezintă o sursă de finanțare temporară și le ajută să facă față deficitelor de lichiditate. Prin urmare, CESE sprijină intenția Comisiei ca fluxurile de numerar să fie mai previzibile, dar își exprimă îngrijorarea în ceea ce privește soluția propusă de Comisie.

3.3. CESE recunoaște că efectul în cascadă al întârzierii în efectuarea plăților nu afectează numai derularea adecvată a operațiunilor cotidiene ale întreprinderilor. Cultura plăților întârziate, care diferă de la un stat al UE la altul și de la un sector la altul, împiedică, de asemenea, planificarea investițiilor pe termen lung ale întreprinderilor.

([1]) Banca Centrală Europeană, Sondajul privind accesul la finanțare al întreprinderilor din zona euro – octombrie 2022-martie 2023.
([2]) *„Delay now, pay later – why SMEs must not put off investing in innovation and greening”* (Amânați acum, plătiți mai târziu – de ce IMM-urile nu trebuie să amâne investițiile în inovare și înverzire), oecdcogito.blog.

3.4. În evaluarea impactului, Comisia recunoaște că nu se pot cuantifica implicațiile sociale ale întârzierilor în efectuarea plăților ([3]). Această practică este, însă, nocivă pentru proprietarii de mici afaceri și pentru familiile și angajații acestora și are consecințe grave asupra plății utilităților, a chiriilor și a creditelor, dar și asupra stării de spirit și a productivității celor vizați. În plus, în 2022, 47 % dintre întreprinderile intervievate de Intrum au declarat că o plată mai rapidă le va ajuta să angajeze mai multe persoane ([4]).

3.5. În urma adoptării Directivei privind întârzierea în efectuarea plăților (Directiva 2000/35/CE) în 2000 și a primei sale revizuiri prin Directiva 2011/7/UE, dovezile privind existența unor practici neloiale în materie de plată în rândul tuturor actorilor vizați (autorități publice, mari întreprinderi și IMM-uri) au devenit tot mai vizibile, mai ales în cazul plăților de la autoritățile publice către întreprinderi ([5]).

3.6. CESE recunoaște că, în general, actuala Directivă 2011/7/UE și-a dovedit utilitatea de-a lungul timpului. Ea a contribuit semnificativ la îmbunătățirea comportamentului debitorilor în ceea ce privește plățile, la sensibilizarea publicului cu privire la această problemă și la garantarea unui mediu de afaceri mai echitabil. Cu toate acestea, în prezent există încă întârzieri în efectuarea plăților, iar CESE recunoaște nevoia de acțiuni eficace. Prin urmare, CESE consideră că este oportun să se analizeze opțiunile de îmbunătățire a punerii în aplicare și de ameliorare a culturii plăților. Totuși, la fel ca în cazul oricărei alte modificări în materie de reglementare, situația ar trebui abordată într-o manieră judicioasă, mai ales în ceea ce privește normele de drept privat.

3.7. În acest an, termenul mediu de plată prevăzut în sectorul B2B este de 41 de zile, iar în sectorul public, de 52 de zile. Termenul real de plată în sectorul B2B este de 56 de zile, cu 3 zile mai mult decât anul trecut, dar cu mult mai puțin decât termenul real de plată din sectorul public, care este de 69 de zile. Acesta este un indicator clar că există o problemă mai degrabă în ceea ce privește respectarea termenelor de plată convenite decât în ceea ce privește durata lor în sine. Prin urmare, CESE consideră că, prin propunerea sa, Comisia încearcă să abordeze problema termenelor de plată lungi, în loc de cea a întârzierilor în efectuarea plăților, introducând măsuri exagerat de restrictive, în loc să aducă îmbunătățiri cadrului actual de punere în aplicare prin norme mai eficace.

3.8. CESE subliniază că relevanța întârzierii în efectuarea plăților diferă semnificativ de la un stat membru la altul ([6]), dar și de la un sector la altul. Prin urmare, Comisia ar fi trebuit să evalueze mai bine posibilitatea de a modifica directiva existentă și, în cazul unor modificări semnificative, ar fi trebuit, mai degrabă, să opteze pentru o directivă revizuită (așa-numita reformare). Astfel, nu ar fi fost afectate toate entitățile, indiferent de dimensiunea lor și de echilibrul de putere. IMM-urile au nevoie de măsuri de ajutorare, iar noile norme ar trebui să vizeze asigurarea unui mediu mai echitabil pentru aceste întreprinderi. Cu toate acestea, în practică, setul de norme propuse va priva IMM-urile de flexibilitatea de care au nevoie din partea partenerilor lor de afaceri și le-ar impune condiții inutil de stricte.

3.9. Măsurile adoptate de Comisie pentru asigurarea efectuării la timp a plăților nu ar trebui să compromită posibilitatea ca părțile implicate în negocierile contractelor să convină asupra unor termene de plată mai îndelungate. Prin urmare, CESE subliniază importanța unor negocieri flexibile atunci când se stabilesc termenele de plată și subliniază că are îngrijorări semnificative în ceea ce privește propunerea Comisiei. Într-adevăr, plafonul de 30 de zile propus elimină libertatea contractuală care se aplică în relațiile dintre întreprinderi. Deși, în prezent, întreprinderile dispun de o anumită flexibilitate – întrucât au libertatea de a negocia termenul de plată – ele plătesc mult mai devreme decât sectorul public, în cazul căruia plafonul este de 60 de zile. Ingerința în libertatea contractuală nu pare să se justifice aici și ar fi disproporționată comparativ cu beneficiile așteptate în mod realist.

3.10. În acest sens, CESE face referire la rezultatele consultării publice deschise desfășurate de Comisie ([7]), care concluzionează în mod clar că respondenții preferă (în proporție de 29 %) menținerea normelor actuale privind termenele de plată. În plus, mai multe părți interesate se declară împotriva limitării libertății contractuale, alegând varianta *„Alte opțiuni”* dintre cele disponibile. În final, remarcând natura esențială a aspectului menționat, CESE face referire la Rezoluția Parlamentului European referitoare la starea Uniunii IMM-urilor, publicată în iulie 2023, în care se evidențiază importanța de „a face față întârzierilor în efectuarea plăților […] asigurând, în același timp, o abordare echilibrată, care să păstreze libertatea contractelor” ([8]).

3.11. CESE este de acord că procedura de verificare sau acceptare a bunurilor sau serviciilor nu ar trebui să depășească 30 de zile de la data primirii bunurilor sau serviciilor respective. Comitetul subliniază însă că acest lucru va reprezenta o problemă pentru unii antreprenori, având în vedere aspectele tehnice ale bunurilor pe care le comercializează. Este necesară o monitorizare atentă a abordării sectoriale, ținând seama de expunerea asimetrică a anumitor sectoare economice.

([3]) SWD(2023) 314 final, Evaluarea impactului, punctul 227, pagina 58.

([4]) Intrum 2022 – Raport anual și de sustenabilitate pe 2022 – Gestionarea creditelor pe termen lung pentru o economie sănătoasă.

([5]) După cum relatează Comisia Europeană, în unele state membre, autorităților publice le ia, în medie, 100 de zile pentru a-și plăti facturile, iar valorile maxime pot depăși semnificativ această valoare: „Întârzierile în efectuarea plăților: Comisia sesizează Curtea de Justiție în cazul Italiei, care nu se asigură că furnizorii sunt plătiți la timp”.

([6]) În raportul său privind evaluarea performanțelor IMM-urilor, Comisia subliniază că există discrepanțe accentuate între statele membre în ceea ce privește punerea în aplicare a Directivei actuale privind întârzierea în efectuarea plăților, subliniind că plățile cu întârziere devin o formă de finanțare cu costuri zero. Documentul este disponibil la adresa: Raport anual privind IMM-urile europene, 2022/2023.

([7]) Întârzierea efectuării plăților – actualizarea normelor UE.

([8]) TA(2023)0294.

3.12. CESE recunoaște că una dintre principalele lacune ale directivei actuale este absența unei definiții clare a termenului „vădit inechitabil”, precum și necesitatea ca instanțele să interpreteze o astfel de definiție. Această dispoziție ambiguă a provocat îngrijorări de-a lungul anilor, întrucât le-a permis întreprinderilor să se abată de la termenul de „referință” de 30 de zile, care poate fi prelungit la termene de plată mai lungi de 60 de zile calendaristice în cazul B2B. În acest sens, CESE ia act de intenția Comisiei de a înlocui acest concept cu o listă de practici nule și neavenite, în temeiul articolului 9 din propunerea de regulament.

3.13. Cu toate acestea, din punct de vedere juridic, articolul 9 nu poate fi pus în aplicare. Motivul este acela că practicile nu pot fi declarate nule și neavenite, după cum se arată la articolul 9 alineatul (1) litera (d), pentru „întârzierea intenționată sau împiedicarea momentului trimiterii facturii”. În plus, în conformitate cu punctul 3.9, CESE este de părere că ar trebui eliminate de la articolul 9 alineatul (1) litera (a) referirile la termenele de plată în cazul tranzacțiilor B2B, întrucât acest aspect ar trebui să fie stabilit exclusiv de către părțile contractuale.

3.14. Deși CESE consideră că introducerea unor organisme naționale de asigurare a respectării legii este benefică, va fi esențial să se garanteze că acestea funcționează corect și eficient. Prin urmare, aceste autorități vor trebui să își desfășoare activitatea într-o manieră obiectivă și independentă și să garanteze o confidențialitate maximă atunci când gestionează informații sensibile din punct de vedere comercial ale întreprinderilor și autorităților publice. Până în prezent, autoritățile naționale nu au reușit să garanteze că mecanismele de asigurare a respectării legii funcționează corect – mai ales în cazul tranzacțiilor dintre administrațiile publice și întreprinderi. În condițiile în care s-a demonstrat că plățile de la sectorul public către întreprinderi sunt afectate în mod cronic de întârzieri, CESE subliniază că are îngrijorări în ceea ce privește capacitatea autorităților publice de a asigura respectarea legii de către alte autorități publice care aparțin aceleiași structuri de guvernanță.

3.15. Multe întreprinderi din economia socială fac parte din categoria operatorilor economici care sunt afectați semnificativ de întârzierile autorităților publice în efectuarea plăților. Problema capătă o relevanță suplimentară dacă ținem cont de faptul că – în multe cazuri – sectorul public este singurul client al acestor întreprinderi pentru furnizarea de servicii de asistență socială, de educație și de formare. Întrucât nu există o piață privată pentru aceste întreprinderi, ele sunt deosebit de expuse, deoarece nu au nicio alternativă în afară de achizițiile publice.

3.16. Drept urmare, întârzierile în efectuarea plăților se numără printre factorii care descurajează participarea IMM-urilor la achizițiile publice. Dovezile prezentate de Comisie arată că autoritățile publice nu plătesc la timp. Ca atare, CESE salută stabilirea termenului de plată la 30 de zile pentru tranzacțiile între administrațiile publice și întreprinderi. Autoritățile publice ar trebui să dea un exemplu, deoarece ele sunt parteneri esențiali pentru întreprinderi. Noul regulament sugerează o protecție sporită a subcontractanților în lucrările de construcții publice, impunându-le contractanților să dovedească autorităților (sau entităților) contractante că și-au plătit subcontractanții direcți. Această măsură va avea un impact uriaș asupra furnizorilor care folosesc plata de la autoritățile contractante pentru a plăti subcontractanții.

3.17. CESE încurajează colegiuitorii ca atunci când atribuie contracte de achiziții publice, să ia în considerare modalități alternative, diferite de cea utilizată la articolul 4, de a se asigura că subcontractanții au fost plătiți în timp util. Impunerea obligației contractantului de a-și plăti subcontractanții direcți înainte sau în momentul în care a fost depusă cererea de plată contravine obiectivului de a garanta că toți cei care fac parte din lanțul valoric sunt plătiți într-un interval de timp care să permită un flux de numerar sănătos. După cum se menționează în propunerea Comisiei, există un risc clar ca contractantul să devină responsabil de prefinanțarea lucrărilor. Pentru a garanta plata subcontractanților fără întârziere, CESE recomandă contractantului principal să emită o declarație în termen de o lună, începând cu momentul primirii plății de la autoritatea publică. O astfel de declarație trebuie să certifice plata subcontractanților în termen de 30 de zile de la primirea plății de la autoritatea publică.

3.18. Noile dispoziții incluse la articolele 5 și 6 – bazate pe articolele 3 și 4 din directiva actuală – reprezintă un pas în direcția obiectivului de a asigura o cultură a plăților efectuate cu promptitudine. Deseori, practicile de plată inechitabile presupun renunțarea nejustificată la dobândă, atâta timp cât se plătește suma restantă. Dacă se introduce obligația de a plăti în mod automat dobândă pentru plățile efectuate cu întârziere, debitorii vor fi încurajați să respecte termenele prevăzute în contract. Articolul 5 alineatul (3) subliniază că „[c]reditorul nu poate renunța la dreptul său de a obține dobânda pentru întârziere în efectuarea plăților”. Deși CESE înțelege obiectivul de a încuraja IMM-urile să solicite plata dobânzilor, există, de asemenea, îngrijorări cu privire la faptul că privarea de posibilitatea de a renunța la un astfel de drept ar putea crea dificultăți pentru IMM-uri, în calitate de debitori.

3.19. CESE consideră că noua sumă fixă propusă, de 50 EUR, ar trebui să țină seama de proporționalitatea cu valoarea tranzacției.

3.20. CESE este de acord cu invitația adresată de Comisie statelor membre, de a încuraja IMM-urile să folosească instrumente digitale pentru a facilita plățile la timp și a avea acces la formare în domeniul gestionării debitorilor. Întrucât, deseori, IMM-urile nu dețin cunoștințe financiare și digitale adecvate, statele membre ar trebui să-și îmbunătățească colaborarea cu partenerii sociali, dar și cu camerele de comerț și industrie, pentru a colecta bune practici și a instrui întreprinderile și pe lucrătorii acestora în această privință. Ținând cont de resursele financiare limitate care vor fi alocate pentru aceste formări, organizațiile de întreprinderi ar trebui să primească sprijinul și mijloacele necesare pentru a instrui întreprinderile în acest sens. Acestea nu ar trebui considerate ajutoare de stat.

3.21. CESE sprijină pe deplin dispozițiile de la articolul 16 și subliniază importanța reducerii la minimum a obstacolelor existente, precum complexitatea inițierii de proceduri judiciare împotriva debitorilor. Întrucât aceste proceduri în instanță sunt îndelungate și costisitoare, statele membre ar trebui să încurajeze medierea voluntară, dar și alte forme de soluționare alternativă a litigiilor în mod voluntar, pentru a rezolva rapid litigiile legate de plăți.

4. **Observații specifice**

4.1. De asemenea, CESE recunoaște că obiectivul Comisiei ar trebui să prevadă punerea în aplicare în mod sistematic a proceselor voluntare pentru facturarea și transferurile electronice, pentru a garanta o securitate juridică sporită prin dovezi electronice. Cu toate acestea, ținând cont de cadrul economic precar cu care se confruntă în prezent IMM-urile, Comisia și statele membre ar trebui să sprijine și să faciliteze adoptarea practicilor de plăți digitale. În plus, introducerea practicilor trebuie să fie accesibilă tuturor întreprinderilor. CESE recomandă o introducere treptată pentru a se garanta că IMM-urile dispun de timp pentru a dobândi cunoștințe și de mijloace financiare pentru a avea acces la astfel de instrumente.

4.2. CESE salută încercarea Comisiei de a soluționa problema lipsei unor date oficiale privind întârzierile în efectuarea plăților în Europa și remarcă faptul că trebuie să se facă schimb de bune practici la nivel european, prin consolidarea rolului Observatorului UE al plăților în acest domeniu. De asemenea, CESE consideră că observatorul trebuie să colecteze informații și date produse în mod periodic de statele membre, în colaborare cu organismele naționale de asigurare a respectării legii (sau cu alte autorități competente), dar și cu centre private independente de cercetare, pentru a evalua eficacitatea regulamentului. În orice caz, aceasta nu ar trebui să genereze obligații suplimentare în materie de raportare pentru întreprinderi.

4.3. CESE subliniază dimensiunea externă a propunerii. Condițiile stricte privind termenele de plată ar putea afecta tranzacțiile comerciale pe piața unică și ar putea determina mutarea operațiunilor comerciale în afara Uniunii, dat fiind că ar deveni mai ușor să se colaboreze cu furnizori din țări terțe, cărora li se permite să accepte termene de plată mai îndelungate. O astfel de situație ar putea reprezenta o amenințare potențială la adresa competitivității Europei și ar trebui evitată.

4.4. CESE este de acord că tranzacțiile comerciale în cazul cărora plățile vor fi efectuate după data intrării în vigoare a prezentului regulament ar trebui să facă obiectul dispozițiilor acestuia. Această dispoziție ar trebui însă să se aplice doar dacă respectivul contract s-a semnat după data aplicării regulamentului. CESE consideră că acest lucru este necesar pentru a asigura o tranziție stabilă pentru întreprinderi și autoritățile publice de la cadrul juridic actual la cel propus în regulament.

4.5. Performanțele sectorului public în ceea ce privește plățile către contractanți din sectorul privat trebuie monitorizate, analizate și revizuite în mod periodic, nu doar pe baza programelor și reformelor naționale, ci și printr-o participare mai largă a partenerilor sociali și a reprezentanților camerelor de comerț la evaluarea impactului și la procesul de evaluare în amonte și în aval.

4.6. Rolul partenerilor sociali și al camerelor de comerț în dezvoltarea de instrumente adecvate pentru formarea și educarea societății în ansamblu pe teme financiare, și de instrumente și alte proceduri care vor contribui la promovarea alfabetizării financiare ar putea fi semnificativ, întrucât aceștia sunt mai familiarizați cu nevoile și deficiențele propriilor sectoare.

Bruxelles, 17 ianuarie 2024.

Președintele
Comitetului Economic și Social European

Oliver RÖPKE